

**“ประสบการณ์วิทยากรฝึกอบรมเรื่องการจัดการและค้นคืน
ทรัพยากรสารสนเทศสำหรับ**

บรรณารักษ์ข่ายงานห้องสมุดแพทย์และสาธารณสุข”

ณ กรุงธากา ประเทศบังคลาเทศ

ระหว่างวันที่ 30 ม.ค. – 8 ก.พ. 2549.

**“Experience of Training Workshop on Information Management and Retrieval for
HELLIS Librarians” In Dhaka, Bangladesh during 30 Jan. – 8 Feb. 2006.”**

ศุสิทธิ์ ช่วยชูวงศ์*

ผู้เขียน และคุณจงจิตต์ ฤทธิรงค์ นักเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้มีโอกาสเป็นวิทยากรฝึกอบรมเรื่องการจัดการและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศสำหรับบรรณารักษ์ข่ายงานห้องสมุดแพทย์และสาธารณสุข (Training Workshop on Information Management and Retrieval for HELLIS Librarians) ณ กรุงธากา ประเทศบังคลาเทศ ระหว่างวันที่ 30 มกราคม - 8 กุมภาพันธ์ 2549 รวม 10 วัน โดยได้รับทุนสนับสนุนจากองค์การอนามัยโลก ภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (World Health Organization. South-East Asia Regional Office (WHO SEARO)) สำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการและค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดจากฐานข้อมูลด้วยโปรแกรม PHPMyLibrary รวมทั้งมาตรฐานการลงรายการบรรณานุกรมของทรัพยากรสารสนเทศให้อยู่ในรูปแบบที่เครื่องคอมพิวเตอร์อ่านได้ หรือ MARC21 เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศโดยระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ซึ่งจะช่วยให้อ่านแบ่งปันทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ในข่ายงานห้องสมุดแพทย์และสาธารณสุข

หรือ HELLIS (Health Literature, Library and Information Services) ในภูมิภาคเดียวกัน และภูมิภาคอื่น ซึ่งประเทศในข่ายงาน HELLIS ประกอบด้วยประเทศในภูมิภาคเอเชีย 11 ประเทศคือ บังคลาเทศ, พม่า, อินเดีย, เกาหลี, อินโดนีเซีย, มัลดีฟ, มองโกเลีย, เนปาล, ศรีลังกา, ภูฏาน และไทย ในแต่ละประเทศจะมีศูนย์ประสานงานแห่งชาติในข่ายงานห้องสมุดแพทย์และสาธารณสุข (National Focal Point of Health Literature, Library and Information Services) สามารถสืบค้นข้อมูลได้จาก <http://www.hellis.org>

สำหรับโครงการฝึกอบรมครั้งนี้จัดขึ้นสำหรับห้องสมุดข่ายงานแพทย์และสาธารณสุขของประเทศบังคลาเทศ ซึ่งมีศูนย์ประสานงานแห่งชาติของ HELLIS อยู่ที่ National Health Library & Document Centre (NHL & DC) โดยมี Prof. Dr. Fatima Parveen Chowdhury เป็นผู้อำนวยการ ซึ่งรับผิดชอบ และดำเนินการฝึกอบรมครั้งนี้ ผู้เข้าฝึกอบรมประกอบด้วย 2 กลุ่มคือกลุ่มบุคลากรเทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุด หรือหน่วยงาน จำนวน 15 คน และกลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดการแพทย์ จำนวน 15 คน จาก 12 ห้องสมุด โดยแยกฝึกอบรมบริเวณชั้น 1 และชั้น 2 ภายในห้องสมุด NHL & DC

*บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ห้องสมุดช่วยงานแพทย์และสาธารณสุขในประเทศบังคลาเทศ

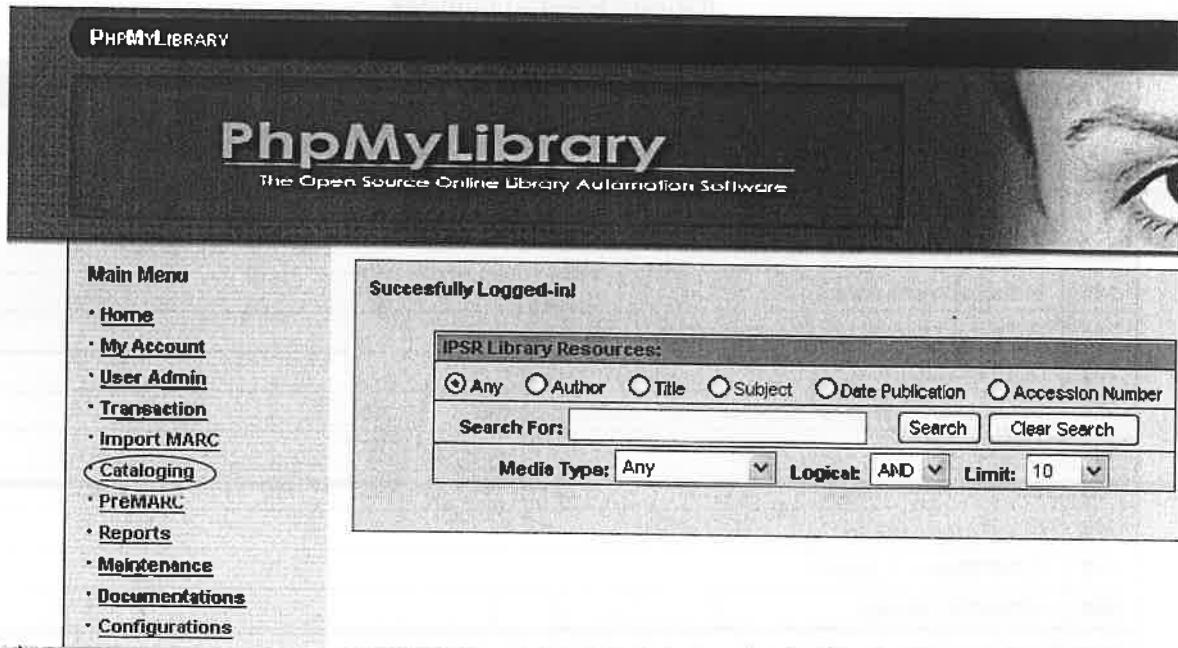
1. National Health Library & Document Centre (NHL & DC)
2. Center of Medical Education Library (CME)
3. Sapparo of Dental College Library (SDCH)
4. College of Nursing Library
5. Bangladesh College of Physicians & Surgeons Library (BCPS)
6. Bandhu Sheikh Mujib Medical University Library (BSMMU)
7. National Institute of Prevention and Social Medical Library (NIPSOM)
8. Ibahlim Medical College Library (IMC)
9. Bangladesh Medical Association Library (BMA)
10. Dhaka Medical College Library
11. Ministry of Health & Family Welfare Library
12. Armed Forces Medical College Library

บรรณารักษ์และนักเทคโนโลยีสารสนเทศผู้เข้าอบรม

ลักษณะการฝึกอบรมแบ่งเป็น 2 ส่วน คือส่วนทฤษฎี และฝึกปฏิบัติ ระยะเวลา 3 วัน (30 ม.ค. - ก.พ. 49) และส่วนการเยี่ยมชม และติดตามผลการฝึกอบรม 12 ห้องสมุด ระยะเวลา 7 วัน (2-8 ก.พ. 49) เนื้อหา การฝึกอบรม ส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับการติดตั้ง การใช้งานโปรแกรม PhpMyLibrary ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สำเร็จรูปสำหรับการสร้างฐานข้อมูล ผู้สนใจสามารถดาวน์โหลดมาพัฒนาและใช้งาน ได้รวมทั้งการดูแลรักษาระบบ เพื่อตอบสนอง การสร้างฐานข้อมูลระเบียบบรรณานุกรม MARC ส่วนบรรณารักษ์ ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ หลักเกณฑ์การลงรายการบรรณานุกรม ของวัสดุ ห้องสมุด ตามรูปแบบแองโกลอเมริกัน ฉบับ พิมพ์ครั้งที่ 2 (AACR2) โครงสร้างระเบียบ และรูปแบบการลงรายการบรรณานุกรมของ วัสดุและ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้เครื่องอ่านได้ หรือ

MARC21 Format for Bibliographic Data ครอบคลุมวัสดุและสื่อประเภทหนังสือ วิจยานิพนธ์ รายงานการวิจัย วารสาร บทความ วิชาการ สื่อโสตทัศนวัสดุ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในการอบรมไม่ได้ครอบคลุมโครงสร้าง ทั้งหมดของ MARC21 โดยอธิบายเฉพาะบาง เขตข้อมูล (Tags Fields) ตัวบ่งชี้ (Indicators) และเขตข้อมูลย่อย (Subfields) รวมทั้งแนะนำ การจัดหมวดหมู่ด้วยระบบหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกา (National Library Medical Classification (NLM)) และหัวเรื่องทางการแพทย์ของหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกา (Medical Subject Headings (MeSH)) รวมทั้งฝึกปฏิบัติการบันทึก และสืบค้นระเบียบ ข้อมูลบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศแต่ละ ประเภทจากฐานข้อมูล

การเข้าสู่หน้าจอ Catalog

No.	Tag	Help	Value
1	005		00\$a2006/01/03
2	020		00\$a0761956891
3	060		00\$a\0100\$bS271e 1989
4	100		00\$aSawyers, John L.
5	245		00\$aThe essentials of contraceptive technology
6	250		00\$a2nd ed.
7	260		00\$aChicago :\$bYear Book Medical Publishers,\$c1989
8	300		00\$a545 p.
9	650		00\$aFamily Planing
10	650		00\$aContraception
11	700		00\$aWillaims, Lester F.
12	850		00\$aIPSR Library

12 DISPLAY SAVE SAVE AND EXIT CANCEL CLEAR

การบันทึกข้อมูลระเบียบหนังสือ

MARC View	
First Page Prev Next Last Page Bottom Labeled View Back To Brief Showing Page 1 Of 1.	
005	00\$a2006/01/03
020	00\$a0761956891
060	00\$a\0100\$bS271e 1989
100	00\$aSawyers, John L.
245	00\$aThe essentials of contraceptive technology
250	00\$a2nd ed.
260	00\$aChicago :\$bYear Book Medical Publishers,\$c1989
300	00\$a545 p.
650	00\$aFamily Planing
650	00\$aContraception
700	00\$aWillaims, Lester F.
850	00\$aIPSR Library
First Page Prev Next Last Page Top Labeled View Back To Brief Showing Page 1 Of 1.	

Add Record

หน้าจอแสดงผลรูปแบบ MARC

ในวันที่ 30 ม.ค. 2549 ซึ่งเป็นวันแรกของการฝึกอบรมช่วงเช้ามีการลงทะเบียนและพิธีเปิดการฝึกอบรมโดย Dr. Duangvadee Sungkhobol. WHO Representative to Bangladesh ซึ่งเป็นคนไทยคนแรกที่เป็นตัวแทนองค์การอนามัยโลกในระดับประเทศ รวมทั้งผู้เข้าอบรม และแขกผู้มีเกียรติ ประมาณ 40 คน ผู้เขียน และคุณจงจิตต์ ฤทธิรงค์ เพื่อนร่วมงานรู้สึกตื่นเต้นและเป็นเกียรติอย่างยิ่งสำหรับการเป็นวิทยากรครั้งแรกในต่างประเทศ ช่วงบ่ายวันนี้จนถึงวันที่ 1 ก.พ. 2549 เป็นการอบรมทฤษฎี และฝึกปฏิบัติภายในห้องสมุด NHL & DC ในระหว่างการฝึกอบรมนั้นจะมีผู้สังเกตการณ์จากหน่วยงานขององค์การอนามัยโลก เช่น Dr. Khaled Hassan, Dr. Rangit Kumar Dey, M. Shmsul Islam Khan (ICDDR, B Centre for Health and Population Research) เป็นต้น มาซักถามและช่วยแปลเนื้อหาบางส่วนที่ผู้เข้าอบรมไม่เข้าใจ เป็นภาษา Bangla ช่วยให้ผู้เขียนคลายความตื่นเต้น และเป็นกำลังใจให้ตลอดเวลา รู้สึกประทับใจและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง การทำงานในวันแรกค่อนข้างเหนื่อยเพราะอธิบายส่วนหลักการ MARC ตามคู่มือ และตัวอย่างที่เตรียมไป ซึ่งผู้เข้าอบรมไม่มีพื้นฐานจึงต้องใช้

เวลามาก ประกอบกับผู้เขียนต้องปรับตัวกับสภาพแวดล้อมของเมืองธากา ทำให้รู้เหนื่อยบ้าง แต่ในวันต่อมา รู้สึกผ่อนคลายและผ่านไปได้ดีจนวันสุดท้าย ในช่วงเช้าวันที่ 2 ก.พ. 2549 มีพิธีแจกประกาศนียบัตรโดย Prof. Dr. Fatima Paveen Chowdhury ผู้อำนวยการห้องสมุด NHL & DC และตัวแทนผู้เข้าอบรมกล่าวขอบคุณผู้เขียน และเพื่อนร่วมงาน ทำให้รู้สึกดีใจที่ได้มีโอกาสให้ความรู้แก่ทุกท่าน

ต่อจากนั้นเริ่มเยี่ยมชมและติดตามผลการฝึกอบรมใน 12 ห้องสมุด วันละ 2 แห่ง ในช่วงเช้าและ ช่วงบ่าย สำหรับห้องสมุดที่อยู่ใกล้กันวันละ 3 แห่ง เช่น BCPS, BSMMU, NIPSOM ลักษณะการทำงานเยี่ยมชมและติดตามผลการฝึกอบรมนั้น เริ่มจากการทำงานของบุคลากรเทคโนโลยีสารสนเทศแต่ละห้องสมุด ฝึกปฏิบัติการติดตั้งโปรแกรม PHPMyLibrary และสาธิตการทำงานของโปรแกรมตามที่ได้อบรมมา ส่วนผู้เขียนและบรรณารักษ์จะตรวจความถูกต้องของแบบบันทึกข้อมูล (Worksheet) ทรัพยากรสารสนเทศที่กรอกข้อมูลไว้ พร้อมทั้งอธิบายเพิ่มเติม หลังจากนั้นให้บรรณารักษ์บันทึกข้อมูล แก้ไข และสืบค้นระเบียบงานบรรณานุกรมจากฐานข้อมูล เพื่อให้แน่ใจว่าบรรณารักษ์เข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานได้

ขณะเยี่ยมชมและติดตามผลการฝึกอบรมห้องสมุด BMA

การฝึกอบรมและการเยี่ยมชมห้องสมุดต่างๆ นี้ พบว่าหลายห้องสมุดประสบความสำเร็จ แต่บางห้องสมุดยังต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากบรรณารักษ์ขาดทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุดขาดความพร้อมในการพัฒนา อย่างไรก็ตามผู้เขียนได้สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะไปยังองค์การอนามัยโลกเพื่อพัฒนาและให้การสนับสนุนห้องสมุดเหล่านี้ต่อไป เช่น การฝึกอบรมทักษะคอมพิวเตอร์แก่บรรณารักษ์ การจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ และคู่มือต่างๆ ในการปฏิบัติงาน รวมถึงเสนอให้ ห้องสมุด NHL & DC ซึ่งเป็นข่ายงานห้องสมุดแพทย์ และสาธารณสุขของประเทศบังคลาเทศ เป็นศูนย์กลางการประชุม ฝึกอบรม และให้คำปรึกษา

การจัดการห้องสมุดอื่นๆ ต่อไป

ผู้เขียนได้รับประสบการณ์มากมายจากการเป็นวิทยากรฝึกอบรมในครั้งนี้ ได้เรียนรู้การทำงาน สภาพความเป็นอยู่ รวมถึงวัฒนธรรม และมิตรภาพของชาว Bangali และภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถช่วยเหลือห้องสมุดในประเทศที่กำลังพัฒนา ท้ายที่สุดผู้เขียนขอขอบคุณอัญชลี แซ่มชูกลิ่น และ Mr. Maung Aung Myint บรรณารักษ์และผู้เชี่ยวชาญพัฒนาโปรแกรมฐานข้อมูลของห้องสมุดองค์การอนามัยโลก ภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ให้ความรู้ คำแนะนำ รวมทั้งโอกาสที่ดีในการทำงานครั้งนี้

บรรณานุกรม

- WHO. **Regional Office for South-East Asia.**(Online) <http://www.hellis.org> (March 2006)
Pearson. **Education.**(Online) <http://geography.about.com>. (March 2006)